

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6405-22

meddelad i Stockholm den 6 maj 2024

KLAGANDE

Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun
205 80 Malmö

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 21 oktober 2022 i mål nr 2584-22

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens domar och fastställer Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommuns beslut.

BAKGRUND

1. Den som inte kan tillgodose sina behov själv eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av kommunen för sin försörjning (försörjningsstöd).

2. Föräldrar ska svara för underhåll åt sina barn. En förälders underhållsansvar för barn i hushållet ska beaktas vid bedömningen av rätten till försörjningsstöd. Underhållsskyldigheten för ett barn kvarstår även efter att barnet har fyllt 18 år – dock längst till dess barnet fyller 21 år – under förutsättning att barnet går i skolan.
3. AA har under perioder sökt och beviljats försörjningsstöd. I slutet av april 2021 ansökte hon, för sig och för sin hemmavarande son, om försörjningsstöd avseende maj månad.
4. Sonen, som vid tidpunkten för ansökan var 18 år gammal, gick i gymnasiet men på grund av ogiltig skolfrånvaro hade hans studiebidrag inte betalats ut. Det indragna studiebidraget hade i sin tur lett till att Försäkringskassan hade beslutat att AA inte längre var berättigad till bostadsbidrag eftersom barn som fyllt 18 år och som inte får studiehjälp inte räknas in i bidragshushållet och bostadsbidrag till hushåll utan barn inte lämnas till en försäkrad som har fyllt 29 år.
5. Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun beviljade bistånd men tog i beräkningen upp en s.k. fiktiv inkomst motsvarande de uteblivna studie- och bostadsbidragen, vilket innebar att försörjningsstödet reducerades med motsvarande belopp. Som skäl för beslutet angavs att en person, innan han eller hon har rätt till försörjningsstöd, är skyldig att söka andra former av bidrag och att det följde av nämndens riktlinjer att när en skolungdoms frånvaro från skolan har lett till minskad inkomst av studiebidrag och socialförsäkringsförmåner, familjens försörjningsstöd bör minskas med motsvarande summa.
6. AA överklagade nämndens beslut till Förvaltningsrätten i Malmö som förklarade att hon hade rätt till ytterligare ekonomiskt bistånd för maj månad motsvarande uteblivet studiebidrag och bostadsbidrag. Enligt förvaltningsrätten

hade nämnden inte haft fog för att reducera biståndet med de bidrag som uteblivit till följd av sonens skolfrånvaro.

7. Nämnden överklagade till Kammarrätten i Göteborg som avslog överklagandet. Det fanns enligt kammarrätten inget som tydde på att AA brustit i sitt ansvar för sin och barnets försörjning. Att det hemmavarande barnets frånvaro från skolan fått konsekvenser för bidragen hade därmed, enligt kammarrätten, inte någon självständig betydelse vid bedömningen av AAs rätt till försörjningsstöd.

YRKANDEN M.M.

8. *Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun yrkar att nämndens beslut ska fastställas.*
9. AA har inte yttrat sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

10. Frågan i målet är om nämnden vid prövningen av en familjs rätt till försörjningsstöd får beakta bidrag som familjen gått miste om på grund av att en gymnasieungdom som är 18 år gammal har haft ogiltig frånvaro från sin gymnasieutbildning.

Rättslig reglering m.m.

11. I 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) anges att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till

bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

12. Av 7 kap. 1 § första stycket föräldrabalken framgår att föräldrar är underhållsskyldiga i relation till sina barn efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. När föräldrarnas underhållsskyldighet bestäms ska hänsyn tas till barnets egna inkomster och tillgångar samt till barnets sociala förmåner under beaktande av vad som följer av föreskrifterna om dessa. Av andra stycket följer att underhållsskyldigheten består efter att barnet fyllt 18 år, dock längst till dess barnet fyller 21 år, under förutsättning att barnet går i skolan. Till skolgång räknas bl.a. studier i gymnasieskolan.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. Enligt förarbetena till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen ligger i uttrycket ”inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt” att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds för att försörja sig. Det krävs bl.a. att den enskilde söker de bidrag som finns, såsom bostadsbidrag, studiebidrag och a-kasseersättning (prop. 2000/01:80 s. 93 f.).
14. En konsekvens av att någon underlåter att söka andra bidrag kan bli att den ersättning som skulle ha utgått räknas som en s.k. fiktiv inkomst vid biståndsbedömningen och att biståndet i motsvarande grad blir lägre, dvs. försörjningsstödet minskas med det belopp som den enskilde skulle ha fått om han eller hon hade beviljats de andra bidragen.
15. AA har ansökt om försörjningsstöd avseende sig själv och sin hemmavarande myndige son. Hon är underhållsskyldig för sonen eftersom han går i skola och inte har fyllt 21 år.

16. Högsta förvaltningsdomstolen gör, i likhet med nämnden, bedömningen att det är rimligt att, när en förälder som söker ekonomiskt bistånd är underhållsskyldig, som förutsättning för att bevilja en myndig gymnasieungdoms del av försörjningsstödet ställa krav på att ungdomen också deltar i gymnasieutbildningen på ett sådant sätt att de bidrag som förutsätter sådana studier kan betalas ut.
17. Det har inte kommit fram någon godtagbar förklaring till varför AAs son inte deltagit i sin utbildning i tillräckligt stor omfattning. Arbetsmarknads- och socialnämnden hade således fog för sitt beslut att vid prövningen av familjens rätt till bistånd ta upp de uteblivna studie- och bostadsbidragen som fiktiva inkomster. Kammarrättens och förvaltningsrättens domar ska därför upphävas och nämndens beslut fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Per Classon, Petter Asp (skiljaktig), Marie Jönsson och Magnus Medin (skiljaktig).

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sanna Eriksson.

SKILJAKTIGA

Justitieråden Petter Asp och Magnus Medin är skiljaktiga och anför följande.

Enligt vår mening ska överklagandet avslås och skälen från och med punkt 13 ha följande lydelse.

13. Försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen är ett yttersta skyddsnät för den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Av regleringen följer att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som står honom eller henne till buds för att försörja sig själv, vilket bl.a. innebär att den enskilde måste söka de bidrag som finns.
14. Ett barn är aldrig försörjningsskyldigt mot sina föräldrar, men det hindrar inte att förekomsten av tillgångar hos ett barn kan beaktas när det gäller barnets del av försörjningsstödet (jfr prop. 2000/01:80 s. 95). Det hindrar inte heller att studiebidrag som faktiskt utgår till ett barn beaktas vid bedömningen av behovet av försörjningsstöd. Vid bedömningen av en förälders rätt till försörjningsstöd ska vidare hemmavarande barn som föräldrarna inte är underhållsskyldiga för som utgångspunkt stå för sin del av hushållets gemensamma kostnader (se HFD 2020 ref. 40 punkterna 15 och 16).
15. AA har ansökt om försörjningsstöd avseende sig och sin son. Uppgifterna i ärendet ger inte underlag för bedömningen att sonens ogiltiga frånvaro innebär att hans skolgång inte längre pågår. AA är följaktligen underhållsskyldig för sonen och han ska därför betraktas som ett barn ingående i hushållet.
16. Sonen är myndig och möjligheterna för AA att styra över hans närvaro i skolan är mycket små. AA kan därför inte anses ha haft möjlighet att tillgodose sina behov genom att tillse att sonen uppvisar sådan närvaro som krävs för att

studiebidrag ska utbetalas. Något utrymme för att räkna med de uteblivna studie- och bostadsbidragen som fiktiva inkomster har därför inte funnits. Bedömningen kan utfalla annorlunda om det framgår att föräldern har bidragit till den ogiltiga frånvaron, t.ex. genom att kräva att den studerande utför sysslor som förutsätter ogiltig frånvaro.

17. Överklagandet ska mot denna bakgrund avslås.